

Danışma Sürecinde Danışmadan ve Danışmandan Beklentiler

Asude BİLGİN *

ÖZET

Bu çalışmada danışma sürecinin önemli etkenlerinden biri olan danışan beklentileri çeşitli açılardan ele alınarak tartışılmıştır. Danışanın danışmandan beklentilerinin bilinmesi hala büyük belirsizlikler içeren danışmanlık mesleğine yönelik rol ve görevlerin belirlenmesine önemli ölçüde yardımcı olacaktır.

SUMMARY

The Expectations of Counselee About Counselor During Counseling

This article is intended to discuss the expectations of the counselee and parents about counseling process from different aspects. Knowing the expectations of counselee about counselor is very important for defining the role of counselor, because the role and the tasks of the counselor is not clear yet.

GİRİŞ

Rehberlik ve psikolojik danışma alanında çalışanlardan beklenen roller henüz çok belirgin değildir. Bu roller için önerilen tanımlar bu alanın tarihi boyunca, değişiklik göstermektedir. Örneğin ilk yıllarda okul danışmanlarından beklenen rol; öğrencilerin başarı, uyum, öğrenme ve meslek seçme sorunlarına yardım etmektir. Kısaca, öğretmenin vakit ayıramadığı işlere yardım ediyordu ve öğretmenlerin bir parça psikolojik danışma eğitimi görmüş olması yeterli oluyordu. Zamanla bu anlayış değişmeye başladı. Günümüzde danışmanların rolü;

* Dr.: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi

danışanların psikodinamik yapısını, benlik tasarımı anlayarak, kendini gerçekçi bir biçimde tanımasına yardım etme olarak belirlemektedir. Ancak, bu anlayışa göre yetişen danışmanlar, eski rol beklentisinin sürdürüldüğü okullarda kimliklerini bulamama ve fonksiyonlarını yerine getirememeye sorunları ile karşı karşıya kalmaktadır (Kuzgun, 1988).

DANIŞMA BEKLENTİLERİNİN DANIŞANIN KİŞİLİĞİ İLE İLGİSİ

Danışma sırasında neler olacağına dair danışman beklentileri, psikolojik danışma araştırmacılarının ilgisini önemli oranda çekmektedir. Danışmada; danışan beklentilerinin bilinmesi, danışma sürecinin yapısı; danışman ve danışan rollerinin anlaşılması açısından çok önemlidir ve danışmada, kişilerarası değişim sürecine ait faktörler içinde çok özel bir değere sahiptir. Danışma öncesi beklentilerin farklılıkları, danışanın cinsiyeti, sınıfı, sosyo-ekonomik düzeyi, kültürel alalanı ve danışan ile danışmanın ırklarının bir olup olmayışı ile açıklanmaya çalışılmaktadır.

Danışan beklentilerinin hangi değişkenlere bağlı olduğunu anlamak amacıyla yapılan çalışmalarda danışmayı erken bırakanlarla, danışma öncesi beklentileri temelinde danışmayı sürdürenler arasındaki ayırım açıklanmaya çalışılmıştır. Graig ve Hennessy'in (1989) aktardığına göre danışma sürecini çabuk sonlandırmak isteyenlerin teşhis ve öneri almayı umdukları bu nedenle de pasif işbirliği yaptıkları, oysa danışmayı sürdürmek isteyenlerin açık, izin verici bir danışmanla keşfedici işbirliği yapmayı umdukları görülmüştür. Bununla birlikte tutarlı sonuçlar almayan çalışmalar da vardır.

Son zamanlarda kadınların, danışmanların daha yüzleştirici, açık, şefkatli, toleranslı, güvenilir ve çekici olmasını umdukları, kendilerinin erkeklerden daha sorumlu ve güdümlü olacaklarını düşündükleri saptanmıştır. Öte yandan erkekler, danışmanların daha yönlendirici, eleştirici, analiz edici ve kendilerini açan kişiler olmasını beklemektedirler. Kadınların otantikliğe, sonuca, güvenilirliğe, özen göstermeye, çekiciliğe, açıklığa, kabul ediciliğe ve sorumluluğa erkeklerden daha çok değer yükledikleri rapor edilmemiştir. Kimi araştırmacılar da bu beklenti değişikliklerini kadın ve erkeklere has olmaktan çok, kadın ve erkeklerin cinsiyet rollerine bağlamışlardır¹.

Beklenti örüntüleri danışman veya danışma sürecinden çok danışanların kişilik yapılarıyla doğrudan bağlantılıdır. Kavramsal Sistem kuramı (Conceptual System Theory-CST) kişilik boyutunun danışma öncesi beklentileri ne derece etkilediği konusunda kuramsal bir çerçeve geliştirilmiştir. Bu kurama göre kişilerin algısal şemalarında belirgin ve özgün farklılıklar vardır ve bir uyararı insanlar bu temelde seçer, işleme alır ve tepki verirler. Bu farklar şu şekilde özetlenebilir.

a) Algıların somutluk-soyutluk boyutundaki değişiklikler,

b) Uyararı yargılamak dış ya da iç değerlendirici yapıları bağlılık-bağımlılık-bağımsızlık boyutu.

¹ Ayrıntılı bilgi için, Bkz; Craig, S. S. Hennessy, J. Personality Differences and Expectation About Counseling Journal of Counseling Psychology, 36, 4, (1989), 401-407.

Kavramsal sistem denen bu şemalar kişinin algıları nasıl yapılandıracağı ve yorumlayacağına göstergesidir. Araştırmalar kavramsal gelişmenin 4 evresi olduğunu göstermiştir. Bu evreler tanımlanmıştır:

1. Evrede bilişsel işlev ve davranış, belirsiz, yapılanmamış bilgiyle işlem görme gücü ve sosyal normlarla kuralları sorgusuz takip etme ve dış standartlara körü körtüne uyma biçiminde tanımlanmaktadır.

2. Evre kontrol, bağımlılık, otorite ve dış standartlara karşı durma tepkisi ile açıklanır. Bu evre de birincisi kadar katı ve yoğundur.

3. Evre bir bağımlılık boyutu içermekle birlikte, burada duruma ilişkin kriterler yaratılır. Davranış, değer verilen diğerleri ile yakın ilişki arama aracı olarak görülmektedir. Davranış diğerlerine uymaktan çok kişisel yakınlıkları korumak için diğerlerini memnun etmek amacıyla güdülenmiştir. Bu evre yapı ve otoriteye daha az hassastır ve kişilerarası ilişkilere yöneliktir.

4. Evrede davranış bağımsızdır ve kişinin kendi davranışlarından çıkardığı sonuçlar yoluyla geliştirdiği bilgi standartlarını kapsar. Otonom olabilmek ve çeşitli seçenekler arayabilmek, bu evrenin niteliklerindedir. Diğerlerine tepki, bilgiyle ilgili durumlar, değerlendirme ve varsayımlar, otorite, sosyal normlar, kontrollerden çok kişinin kendi kaynaklarından gelişir (Craig & Hennessy, 1989).

Bu kuram çerçevesinde yapılan bir çalışma beklentilerin kavramsal yapı farklarına bağlı olduğunu göstermiştir. İlk danışanların hangi evreye ait olduğu saptanmış ve beklentileri incelenmiştir. Sonuçlar danışan beklentilerinin ait oldukları evre özelliklerini yansıttığını göstermiştir. 1. Evredeki diğerlerinin soyutlama düzeylerinden düşüktür ve sonucu yapıya bağlılık açısından ayırır. Bu durum bu evredeki danışma sürecine yönlendirilme amacıyla yaklaştığını gösterir. Danışmanın sezgisel anlayışının yüksek olmasını beklemek de kurama uygundur. Çünkü danışmanın sosyal rolü böyledir. 2. ve 4. evre yüksek ölçüde bağımsızdır ve yönetilmek istemez. 3. Evre ise kişiler arası ilişkiye hassas olduğu için destek ve şefkat beklemektedirler. 4. Evredeki otonomiye açıktır ve çeşitli seçenekler için fırsat ararlar. Oysa 2. evredeki seçenek yaratamazlar, 3. Evredeki ise buna direnirler, çünkü değerli insan ilişkilerini yitirebilirler. Ne 2. ne de 4. evre danışanları danışmanın onların iç duygularını kendileri anlatmadıkça anlayabileceğini düşünmezler. Bu çalışma, kişilik boyutlarıyla danışma süreci ve danışman hakkındaki beklentiler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Son 20 yılda danışman ve danışan niteliklerini eşleştiren modeller kurma çalışmalarını psikolojik danışma ve psikoterapide önemli bir yer tutmaktadır. Bu modellerin aslı danışman ve danışanın belli bilişsel ve tutumsal tiplere ayrılışı, böylece birbirlerini daha cazip, yetenekli bularak etkileyecekleri biçimindedir. Son araştırmalar bu varsayımları destekler niteliktedir. Lyddon'un (1989) aktardığına göre Highlen ve Hill şöyle söylemektedirler: "Danışma sırasında danışmanın varsayım dünyası danışanınkiyle ilişkiye girer ve danışma sürecinin yön ve yoğunluğuna biriciklik verir." Bu konudaki kuramsal ilginin fazlalığına karşın işevuruk kanıtlar henüz elde edilmemiştir.

Bordin² danışanların danışma sonunda nasıl bir değişiklik istedikleri hakkında bir fikirleri olduğunu öne sürmüştür. Bordin'e göre değişim süresi için farklı beklentiler, farklı sonuçlara yol açar. Danışanın terapistteki değişim beklentileri ile danışman tarafından kullanılan stratejilerin uyumu arttıkça danışma sürecinin yararları artacaktır.

DANIŞMA BEKLENTİLERİNİN KÜLTÜR İLE İLİŞKİSİ

Danışma giderek bir kültürlerarası aktivite olmakta, çağdaş toplumlar daha kozmopolit bir yapı göstermekte, danışmanlar kültürel ve etnik karmaşıklık gösteren otamlarda çalışmak durumunda kalmaktadırlar. Her kültürel grup kişisel problemlere kendine has biçimde yaklaşır. Yardım ilişkisinde danışman olaylarla başedebilmek için kültürel farkları anlamlı, tanımalı ve kabul etmelidir. Kimi araştırmacılar danışmanların farklı kültürlerin yaşam biçimi, değer ve tutumlarını öğrenmeleri gerektiğini tartışmıştır (Mau & Jepsen, 1988).

Kültür bir sosyal grupta yaşayan kişiler tarafından paylaşılan öğrenilmiş değerler bütün olarak tanımlanabilir. Böylece kültürel değerlerin psikolojik servisler hakkındaki beklentilere yansımaları beklenir. Literatürün taranması kültürlerarası araştırmalarda beklentilerin önemini vurgulamaktadır. Bu tür araştırmalar bazı hayati, kavramsal sorunları açıklığa kavuşturabilir: "Psikolojik servislerden beklentiler evrensel ve genel midir?" veya "Kültürel yapı ile birlikte düzenli olarak değişirler mi?" "Amerika'daki azınlık grupları tarafından ifade edilen beklentiler acaba kültürlerinin orijin farklılığından mı ortaya çıkmaktadır?" "Diğer ülkelerdeki danışma deneyimleri danışma beklentilerinin nasıl etkiler?" (Kunkel, Hector, Coronade, Vales, 1989).

Danışma beklentileriyle ilgili bu temel sonular henüz tam olarak cevaplanmamıştır. Değişik çalışmalarda cinsiyetin beklenti ile ilgisi tutarlı olarak saptanmamıştır. Yaş ile beklentiler arasındaki ilişkiye ait bazı deliller olmakla birlikte kesin değildir. Son olarak farklı kültürlerdeki beklenti değişikliklerini araştıran sınırlı sayıda araştırma vardır.

Bu amaçla gerçekleştirilen kültürlerarası bir çalışmada "Psikolojik Danışma Hakkında Beklentiler Aracı" (The Expectations About Counseling-Brief Form-EAC-B) yaş, cinsiyet ve psikolojik servislerle deneyim faktörleri gözönüne alınarak mesika ve Amerika'da bütün bir gruba uygulanmıştır (Kunkel ve ark., 1989).

Çalışmanın bulgularına göre, tüm denekler kendilerini, bir psikoloğa gitmenin nasıl bir şey olduğunu hayal edecek kadar psikoloji bilen insanlar olarak algılıyorlardı. Fakat çoğu psikolog ile psikiyatrist arasındaki farkı anlamakta zorluk çekiyorlardı. Psikologların profesyonel aktivitesi olarak danışma tanımı belirgin değildi. Erkek denekler bu tür servislere "deli" olmadıkça ihtiyaç duymayacağı düşüncesindeydi. Kadınlar ise psikologlardan bir arkadaş ve sırdaş olarak daha önemli beklentiler ifade etmişlerdir. Her iki cins de danışmana giden kişilerin ciddi

² Bordin, E. S. The Generalizability of The Psychoanalytic Concept of the Working Alliance Psychotherapy; Theory Research and Practice, 16. 252-260, 1979.

sorunları olduğunu düşünmekteydi. Daha yaşlı olan kadın ve erkek denekler gençlere göre psikolojik servislere daha az aşinalık duymakta, en yaşlı denekler ise bir kişiye psikoloğa gittiğini söylemekle kendilerini "suçlu" veya "kötü" hissettiklerini rapor etmekteydi.

Tüm denekler psikolog rolüne bir hayranlık ve saygı ifade etmişler, ancak psikoloğun yanında nasıl davranacaklarını bilemediklerini, bunun psikoloğun tutumuyla belirleneceğini belirtmişlerdir.

Danışma beklentilerinin belli elemanlarında kültürel evrensellik saptanmıştır. Cinsiyet faktörü ise bazı kültürel etkiler taşımaktadır. Kadınlar danışman uzmanlığı için daha düşük, danışman sıcaklığı için daha yüksek beklentiler ifade etmişlerdir. Bu, kadına bağımlı, itaat edici rol yükleyen bir toplumda olağan bir sonuçtur. Her iki cins de empati, somutluk ve sonucu önem beklentilerinde birleşmişlerdir. Danışmada deneyimi olanlar danışman uzmanlığında çok açıklığa önem vermişlerdir. Bu denekler yönlendiricilik, empati, kendini açma ve tolerans konusunda daha az beklenti rapor etmişlerdir.

Özetle kültürel farklılıklara hassas olunması, danışma merkezlerini daha yeterli kurumlar haline getirecektir.

DANIŞMA ÖNCESİ BİLGİ İLE DANIŞANIN BEKLENTİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Lewis, Foley ve Epperson (1989)'un aktarmalarına göre danışmanlar değerlerinin danışanlara aktarırlar. Danışman ve danışan değerleri çakışır sa ilerleme daha kolay olmaktadır. Bu değerler yaşam amaçları, dini ve felsefi değerler gibi önemlileri de kapsamaktadır.

Danışma süresi ve sonucu üzerindeki danışmanın değerlerinin potansiyel etkisi birçok araştırmacıyı harekete geçirmiş ve psikologların danışanlarına terapinin amaç ve işlemleri ile ilgili bilgiyi verdikleri kadar, kendi değer ve yönelimleri ile ilgili bilgiyi de vermeleri gerektirdiğini düşündürmüştür. Bu bilgiler hastayı bu danışma ilişkisine girip girmeme konusunda karar vermeye itecektir. Bir danışmanı görme isteği en çok danışmanın yönelimi ve bu yönelimin danışma öncesi belirginleştirilmesinden etkilenmektedir.

DANIŞMANIN KENDİNİ AÇMASININ DANIŞAN BEKLENTİLERİ İLE İLİŞKİSİ

Danışmanlar için kendini açmanın önerilirliği karşıt görüşler taşıyan bir konudur. Bu konudaki tartışmalar işevuruk göstergelerden çok kuramsal tercihler çerçevesindedir. Psikoanalistler sadece anonim olma yoluyla danışmanın transferansa izin veren bir ortam oluşturacağını ve böylece yorum getirebileceğini söylerler. Son yıllardaki danışmanlık kuramları danışmanın daha açık, olduğu gibi görünen ve danışanla kişisel bilgiyi daha çok paylaşan biri olmasını öngörmektedir. Danışmanın kendin açması konusunda en ses getiren öneri kuşkusuz başta Rogers

ve Jouravard olmak üzere hümanistik yaklaşımın temsilcileri tarafından yapılmıştır. Bu kuramlar daha kişisel, şeffaf danışmanların süreç ve sonuçta yararlı etkilere yol açacağını öne sürmüşlerdir. Bu potansiyel yararlar:

- a) Danışman davranışının model olması sonucu danışanın kendini açması
- b) Danışma sürecini hem danışman, hem danışanın kontrol etmesi
- c) Danışanın kendini danışmana daha yakın hissetmesi
- d) Danışanın danışmana ve sürece güvenmesi
- e) Danışanın transferans yanlış kavramını düzeltmesi
- f) Danışmanın spontanlığının ve kestirilemeyişinin artışı ve yararlı bir belirsizliğin ortaya çıkışı (Nilssen, Strassberg & Bannen, 1979).

Son yıllarda danışmanın kendini açması konusunda yapılan çalışmalar karşıt sonuçlarla bitmiştir. Bu karşıt sonuçlar için açıklamalar vardır. Nilssen ve arkadaşlarının (1979) aktardığına göre kendini açma avramının tanımının çok geniş kapsamlı olması nedeniyle tutarsız sonuçlar alınmaktadır. Öte yandan kendini açmanın, danışmanın başarısızlıklarını da açmasını getirmesi nedeniyle, danışmanın uygun davranış beklentisini karşılayamamasının olumsuz sonuçlara yol açtığı savunulmuştur. Genel danışman imajı, danışmanın kendisi hakkında detaylar vermesini içermez. Bu demektir ki; kendini açmaya yönelik olumsuz tepkiler bu olgunun kendisine karşı değildir.

FARKLI KARAR VERME TİPLERİNİN DANIŞMA BEKLENTİLERİ İLE İLİŞKİSİ

Bir kişinin ilerlemesini etkileyen faktörlerden biri onun karar verme tipidir. Leong, Leong ve Haffman (1987), tarafından üç tür karar verme tipi rapor edilmiştir: Rasyonel, sezgisel ve bağımlı. Karar verme, bireyin algılama ve tepki verme biçimi olarak tanımlanmaktadır.

Leong, Leong ve Hoffman (1987) araştırmalarında beklentilerin bu üç karar verme tipi ile ilişkisini araştırmışlardır. Bu çalışmanın sonuçlarını özetlersek; rasyonel danışanlar sorumluluğu alma açısından bağımlılardan önemli ölçüde yüksek bulunurken, kabul, şefkat ve yönlendiricilik beklentileri açısından düşük bulunmuşlardır. Bunlar sezgisel tiplerden danışman çekiciliği beklentisi konusunda ayrılırlar. Fakat bu iki grup da danışmanın olduğu gibi görünen ve güvenilir biri görünen ve güvenilir biri olmasını beklerler. Hem sezgisel, hem bağımlı tipler danışman uzmanlığı beklentisi konusunda rasyonellerden yüksek beklenti rapor etmişlerdir. Kısaca rasyoneller danışma sürecini konuların tartışıldığı ve kararların verdiği, temel olarak entellektüel ve mantuki bir süreç biçiminde düşünmektedirler. Danışman bu ortamda bilgi verici ve süreci kolaylaştırıcıdır. Muhtemelen bu üç tip içinde en çok rasyoneller danışmanlık sürecinden yararlanmaktadır (Leong ve ark., 1987).

AİLELERİN DANIŞMAN BEKLENTİLERİ

Danışmanlar ailelerin okul danışmanlığı hizmetlerinden haberdar olmadığını sık sık dile getirirler. Hansen (1968), ailelerin bir otorite figürü olarak, danışman kavramlarını ve ailelerin danışmanların profesyonel görevleriyle ilgili beklentilerini bir çalışmayla araştırmıştır. Hanson'un (1968) aktardığına göre orta sınıf aileleri, eğitimi sosyo-ekonomik düzeyi yükseltmenin temel aracı olarak görmektedirler. Dolayısıyla ailelerin duyguları danışmanın birincil görevinin çocuğun okula uyumunu sağlamak olduğu yönündedir. Bunun yanında aileler davranışlarında özgürlük istemekte, ne kendilerine, ne de çocuklarına ne yapacaklarının söylenmesini istemektedirler. Sosyal standartlara uyum isteği burada da karşımıza çıkmakta ve aileler sorunlarının grupta konuşulmasını istememektedirler.

Bu karışık durum nedeniyle okul danışmanlarının bir miktar kaygılı ve şaşkın olması beklenir. İyice tanımlanmış bir rolün olmaması danışmanlığın bir meslek olarak ortaya çıkmasını engellemektedir. Danışman eğitiminin daha başarılı olabilmesi bu rol için olabildiğince gerçekçi bir kavramın geliştirilmesiyle mümkün olacaktır. Her meslek eğitimi bu mesleğin belirlenmesini içerir. Bu rolü içreleştirdikçe danışman kendini daha rahat ve güvenli hissedecektir.

ÖNERİLER

- 1) Danışmanların görevleri yönetim tarafından iyice belirlenmeli ve duyurulmalıdır.
- 2) Öğretmen ve danışmanların periyodik olarak toplanmaları ve sözkonusu fonksiyonlarda anlaşmaya varmaları gerekir.
- 3) Danışman eğitimcileri, henüz danışmanın eğitimi sırasında belirlenmiş rol ve işlevleri ona aktarmalıdır.

Bu araştırmaların bulguları bizi danışmanlık servislerinin iyi tanıtılmasının yararına götürmektedir. Bunun yanısıra eğer danışmanlar olmaları gerektiği gibi davranırlarsa, kendileri hakkında daha doğru ve net bir imaj geliştirecektir (Riese ve Stoner, 1969).

Brough da (1965) öğrencilerin danışman rolü ile ilgili beklentilerinin kaynağını araştırmıştır. Araştırma sonunda tek ve en önemli kaynağın danışmanla gerçek bir deneyim olduğu bulunmuştur. Bu kaynağı bilmek danışanın beklentileri ile danışma süresindeki açıklığı kapatacak bir program düzenlenmesine yardımcı olur.

SONUÇ

Danışman profesyonel kişiliği ve kimliğini kurmak için mücadele vermektedir. Bu rol ve fonksiyonları ne olduğu veya ne olması gerektiği henüz çok net değildir. Arzulanan, diğer meslekler tarafından yerine getirilemeyen ve sadece

bu meslek için geçerli olan bir işlevdir. Kimleri çok ileri giderek bu iş için yeni ve farklı bir işlev, bir sosyal reformistlik veya sosyal mühendislik öne sürmektedirler.

Bir meslek daima toplumun ve kurumlarının ihtiyaçlarına duyarlı olmalıdır ve toplumdaki değişimlere tepki vermelidir. Fakat, yine daima bir meslek için, alanı içinde olmayan ihtiyaçlara cevap vermek üzere zorlanması, toplumun ondan verebileceğinden çok şey istemesi tehlikesi mevcuttur. Bu; bir mesleğin kendini çok genişletmesi, yapısını değiştirmesi, yeni ihtiyaçları karşılamaya çalışması tehlikesidir. Bu değişiklik kendi içinde istenir olabilir ve ya olmayabilir. Genişleme ve yeniden tanımlama arzu edilir bir olgudur. Ancak bir meslek şu andaki ihtiyaçları bile karşılayamıyorsa, yeni ihtiyaçlara tepki vermek üzere genişlemesi hatadır. Danışmanlığı giderek yeni istekler eklenmektedir. Danışmanlığın tüm sosyal problemleri çözmesi beklenmektedir. Başarısızlıkların, kültürel geri kalmanın, toplumundan sapan davranışların çözüm kaynağı olarak görülmektedir. Danışman bu problemlerle ilgilenmesi gerçeğine karşın, tek başına sorumlu değildir, bir çok diğer meslek ve vatandaşlar da bu sosyal problemlerden sorumludur.

Günümüzdeki danışmanlık beklentileri uygun ve mantıklı görünmemektedir. Danışmanların da bu beklentileri kabul etme eğilimleri akıllıca değildir. Danışman sosyal veya bireysel soruların tüm cevabı değildir. Bu tür kişi ve servislere kuşkusuz çok büyük bir gereksinme vardır. O halde sonu danışmanların işlevlerini ve meslek yapılarını değiştirip değiştirmeyeceğidir. Öte yandan danışmanların henüz tam olarak karşılayamadıkları sosyal ihtiyaç devam etmektedir. Danışmanlık kendine yeni bir doğa yaratmadan önce mevcut profesyonel ve sosyal yapısını iyice belirlemek, açığa çıkarmak ve tanıtmak zorundadır. Ancak o zaman beklentiler ile danışmanlık süreci arasındaki açıklık kapanabilir.

KAYNAKLAR

1. BROUGH, J. R. (1965). Sources of Student Perceptions of the Role of Counselor, *Personell and Guidance Journal*. 2, 597-599.
2. CRAIG, S. S. & Hennessy, J. J. (1989) Personality Differences and Expectations About Counseling. *Journal of Counseling Psychology*. 36-4, 401-407.
- 3: GASTON, L., Marmar, C. R., Gallagher, D & Thompson, L. W. (1998). Impact of Confirming Patient Expectations of Change Processes in Behavioral, Cognitive and Brief Dynamic *Psychotherapy*. 26-3, 115-124.
4. HASAN, E. B. (1968). Middle-Class Parents Look at the Role and the Function of the Counselor. *The School Counselor*. November, 115-124.
5. KUNKEL, M. A., Hector, M. A., & Coronado, E. G., Vales, V. C. (1989). Expectations About Counseling in Yucatan, Mexico: Toward a Mexican Psychology. *Journal of Counseling Psychology*. 36-3, 322-330.
6. KUZGUN, Y. (1988). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. ÖSYM Eğitim Yayınları: 9, Ankara.

7. LEONG, S. L., Leong, F. T. L. & Hoffman, M. A. (1987). Counseling Expectations of Rational, Intuitive, and Dependent Decision Makers. *Journal of Counseling Psychology* 34-3, 261-265.
8. LEWIS, K. N., Epperson, D. L., & Foley, J., Informed Entry Into Counseling: Client's Perceptions and Preferences Resulting From Different Types and Amounts of Pretherapy Information. *Journal of Counseling Psychology*. 36-3, 279-285.
9. LYDDON, W. J. (1989). Personal Epistemology and Preference for Counseling. *Journal of Counseling Psychology*. 26-5, 399-404.
10. MAU, W. C., & Jepsen, D. A. (1988). Attitudes Toward Counselors and Counseling Processes: A Comparison of Chinese and American Graduate Students. *Journal of Counseling and Development*. 67, 189-192.
11. NILSSON, D. E., Strassberg, D. S., & Bannon, J. (1979). Perceptions of Counselor Self-Disclosure: An Analogue Study. *Journal of Counseling Psychology*. 26-5, 399-404.
12. PECA-Baker, T. A., & Friedlander, M. L. (1989). Why are Self-Disclosing Counselors Attractive? *Journal of Counseling and Development*. 67, 279-282.
13. RIESE, H. C., & Stoner, W. C. (1969). Perception of the Functions and Role of the School Counselor. *The School Counselor*. November, 126-130.
14. RIPPÉE, B. D., Hanvey, W. E., & Parker, C. A. (1965). The Influence of Counseling on the Perception of Counselor Role. *Personnel and Guidance Journal*. March, 696-701.
15. SHERTEER, P., & Sheely, C. S. (1974). *Fundamentals of Counseling*. Second Edition, Houghton Mifflin Company, Boston.